

Dijete kao ilustrator slikovnice

Šegulja, Antonia

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:599381>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-27**



Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)



Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

ANTONIA ŠEGULJA

DIJETE KAO ILUSTRATOR SLIKOVNICE

Završni rad

Pula, rujan 2020.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

ANTONIA ŠEGULJA

DIJETE KAO ILUSTRATOR SLIKOVNICE

Završni rad

JMBAG: 0303077759, redovni student

Studijski smjer: Predškolski odgoj

Predmet: Metodika likovne kulture

Znanstveno područje: Umjetničko područje

Znanstveno polje: Likovna umjetnost

Znanstvena grana: Likovna pedagogija

Mentor: Breza Žižović mag. art. paed., pred.

Pula, rujan 2020.



IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani Antonia Šegulja, kandidat za prvostupnika predškolskog odgoja ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine



IZJAVA O KORIŠTENJU AUTORSKOG DJELA

Ja, Antonia Šegulja dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom „Dijete kao ilustrator slikovnice“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

SADRŽAJ

1.	UVOD	7
2.	SLIKOVNICA	8
2.1.	Povijest slikovnice.....	9
2.1.	Povijest hrvatske slikovnice	11
3.	VRSTE SLIKOVNICA.....	13
3.1.	Slikovnice s obzirom na udio teksta.....	13
3.2.	Slikovnice s obzirom na formu	14
3.3.	Slikovnice s obzirom na strukturu izlaganja	14
3.4.	Slikovnice s obzirom na sadržaj	15
3.5.	Slikovnice s obzirom na sudjelovanje konzumenta	16
3.6.	Slikovnice s obzirom na likovnu tehniku	17
3.7.	Problemska slikovnica	17
3.8.	Elektronička (digitalna) slikovnica	18
3.9.	Slikovnice s obzirom na dob djeteta	20
4.	FUNKCIJE SLIKOVNICE	22
5.	KAKO PREPOZNATI KVALITETNU SLIKOVNICU?.....	25
6.	ILUSTRACIJA	26
6.1.	Povijest ilustracije	26
6.2.	Povijest hrvatske ilustracije.....	27
7.	SUVREMENA HRVATSKA ILUSTRACIJA	28
8.	ILUSTRACIJE U DJEČJOJ SLIKOVNICI	29
8.1.	Stilovi ilustracije.....	30
8.2.	Razvoj likovnog ukusa	31
9.	DIJETE KAO ILUSTRATOR SLIKOVNICE	32

9.1. Primjeri dječjih ilustracija	33
10. LIKOVNA AKTIVNOST: „Dijete kao ilustrator slikovnice – Drago Gervais: „Morčić““	39
10.1. Priprema za izvođenje likovne aktivnosti „Dijete kao ilustrator slikovnice – Drago Gervais: „Morčić““	40
11. ZAKLJUČAK	48
12. LITERATURA	50
SAŽETAK	53
SUMMARY	54

1. UVOD

Iako su svi odrasli jednom bili djeca, većinom se ne sjećaju kakav su pogled imali na različite stvari u tom periodu života. Zanimljiva je razlika u pogledu jednog malenog bezbrižnog bića i odraslog čovjeka koji živi u današnjem, užurbanom svijetu gdje je suočen sa svakodnevnim problemima. Nije li uzbudljivo djetetu pružiti priliku da se likovno izrazi i dopusti odraslima da pogledaju svijet njegovim očima?

Postoji više načina na koje bi se ostvarilo djetetovo likovno izražavanje, a jedan od njih je potaknuti ga da uđe u ulogu ilustratora, da čuje određeni tekst i likovno prenese na papir svoje viđenje istog. Predmet ovog rada usmjeruje se na to mogu li se dječje ilustracije uistinu koristiti za slikovnice te kako djeca likovno reagiraju na tekstualni predložak. Cilj rada je da se na temelju onoga što je pročitano pozitivno utječe na razvoj dječje mašte, kreativnosti i motoričkih sposobnosti u likovnoj tehnici te da se razvija ljubav prema likovnom izričaju i književnosti.

Prve četiri cjeline rada govore općenito o slikovnici, njenoj svjetskoj i domaćoj povijesti, vrstama i funkcijama slikovnice te kako prepoznati onu koja je kvalitetna. Cjeline koje slijede orijentirane su na ilustraciju. U njima se ukratko objašnjava pojam ilustracije, a zatim i opis njezine svjetske i domaće povijesti. Sedmo je poglavlje usmjereno na suvremenu hrvatsku ilustraciju. U nastavku se govori o ilustracijama u dječjim slikovnicama te su navedeni i ukratko opisani stilovi ilustracije. Zatim je objašnjeno da je ilustracija veoma važna za razvoj likovnog ukusa kod djece. Deveto poglavlje sadrži niz mišljenja različitih autora o tome čega bi se trebale pridržavati osobe koje provode aktivnost ilustriranja s djecom. Za praktični dio ovoga rada bila je zamišljena aktivnost u dječjem vrtiću tijekom koje bi se djeca upustila u ulogu ilustratora, no nažalost zbog trenutne epidemiološke situacije uzrokovane COVID-19 virusom, aktivnost nije bilo moguće provesti. Iz tog su razloga analizirani i opisani primjeri dječjih ilustracija iz slikovnica „Kad bi Snjeguljica bila mala, a patuljci veliki“ i „Dobri Malik: Malik u šumi“. U posljednjoj cjelini priložena je priprema za likovnu aktivnost „Dijete kao ilustrator slikovnice – Drago Gervais: „Morčić““ s detaljnim opisom kako je ona zamišljena i kako bi izgledala da se uistinu mogla provesti.

2. SLIKOVNICA

Slikovnica je likovno-literarno djelo koje dijete drži u rukama prije svih ostalih knjiga (Kos-Paliska, 1997). Ona sadrži tekst i likovne ilustracije koje snažno djeluju na dijete. Ako prevladava tekst nad likovnim izrazom, tada više ne govorimo o slikovnici (Crnković, 1990). Kada se govori o tome što je važnije, likovno ili tekstualno, moramo uzeti u obzir da postoje slikovnice bez riječi, dok slikovnica bez slika ne postoji. Slikovnica je najčešće kratka, a razlikujemo umjetničke, kojih ima vrlo malo, i poučne slikovnice koje prevladavaju (Crnković, Težak, 2002).

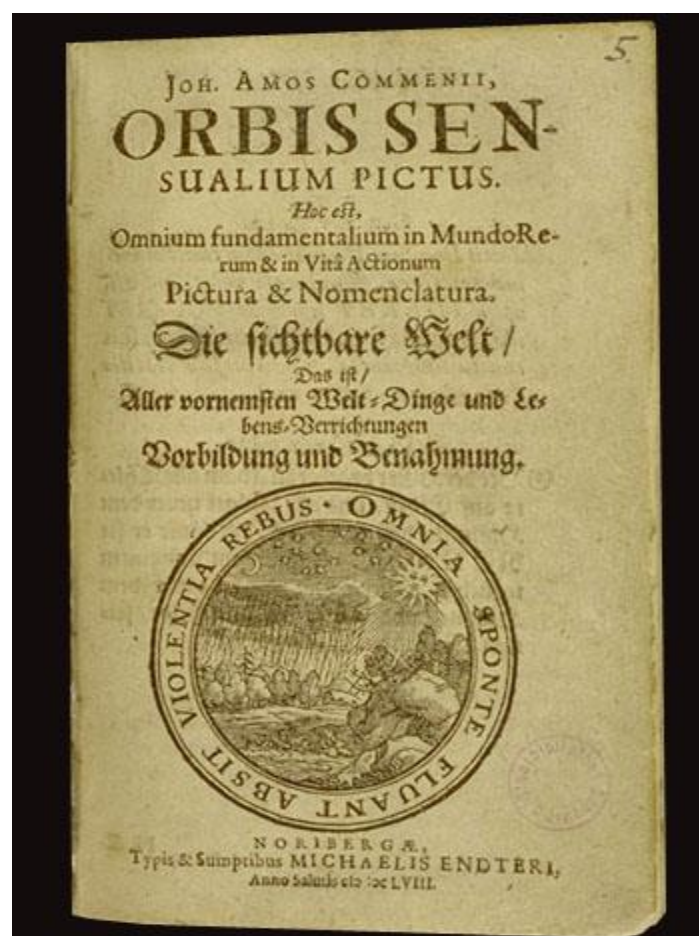
Prije više od dvije stotine godina, Justin Bertuch smatrao je da je „...dječja slikovnica obavezan dio inventara dječje sobe... poput krevetića, lutke ili drvenog konjića, te da najranije poučavanje djeteta treba započeti preko slika“ (Čičko, 2000:17), a takvo stajalište i danas drže brojni pedagozi, odgajatelji i znanstvenici.

Djeca se po prvi put susreću sa slikovnicom u vrtiću, igraonici ili knjižnici, što znači da su posrednici između djeteta i slikovnice upravo odrasle osobe. Uz njihov poticaj, slikovnica može postati predmet za listanje, gledanje ilustracija, igru ili jednostavno za slušanje čitanja odraslih. Djeca uz njihovu pomoć upoznaju slušanu i pisanu riječ, pospješuju vlastito izražavanje i razvijaju interes za knjigu (Halačev, 2000). Uz slikovnicu se razvija spoznajni svijet djeteta, izazivaju se emocije, razvija se govor i obogaćuje se fond riječi, a isto tako se zadovoljava djetetova potreba za novitetima. Dijete se kroz slikovnicu upoznaje sa životnim situacijama u kojima se možda još nikada nije našlo. Ona uvelike pridonosi stvaranju navike i potrebe za upotrebu knjige u budućnosti (Zalar, Kovač-Prugovečki i Zalar, 2009). Slikovnica treba biti prilagođena dječjoj dobi, a mora se paziti i na njenu estetsku i edukativnu vrijednost kako bi se mogao razviti likovno-estetski senzibilitet kod djece. Dijete predškolske dobi gleda slikovnicu kao igračku, a u kasnijoj dobi kao knjigu (Kos-Paliska, 1997).

„Prva dječja knjiga – slikovnica – pritivorena su vrata u djetetov život! I zato nije svejedno kakvu ćemo mu slikovnicu pružiti i kako ćemo ta vrata odškrinuti!“ (Čičko, 2000: 17).

2.1. Povijest slikovnice

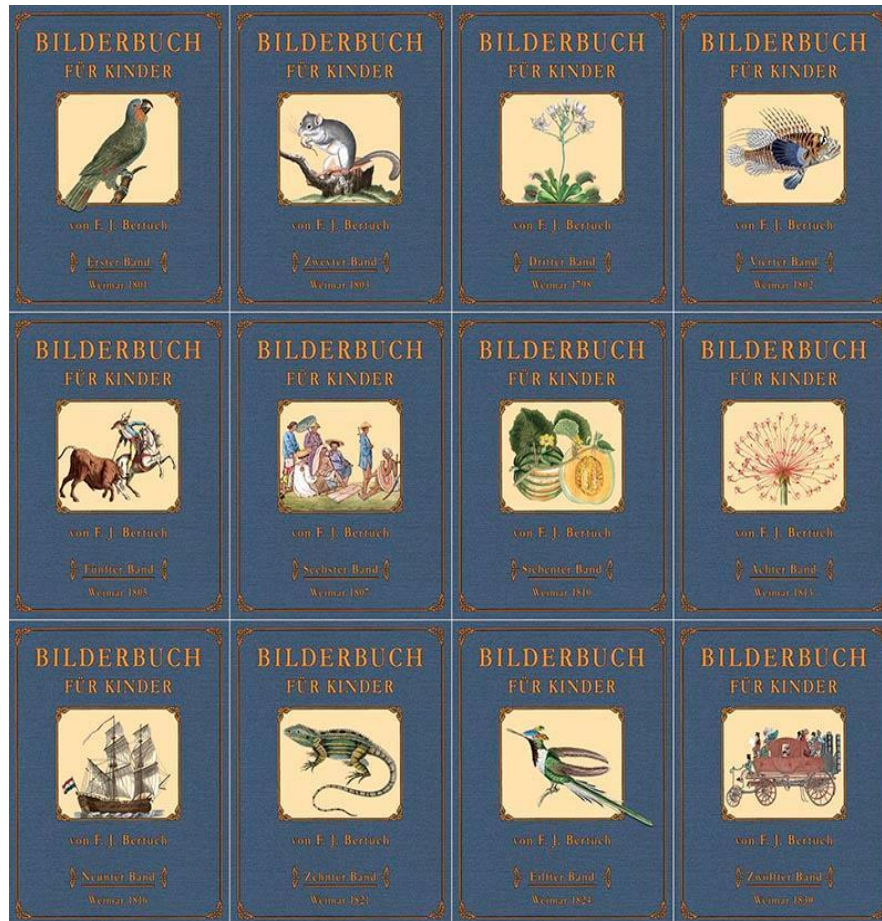
Nastanak slikovnice seže još u sedamnaesto stoljeće, kada je njezin začetnik Jan Ámos Komenský 1658. godine izdao prvu „edukativnu slikovnicu“ pod naslovom „**Orbis sensualium pictus**“ (Čičko, 2000). Ipak, neki istraživači smatraju da su preteče slikovnice srednjovjekovna izdanja „**Biblije za siromašne**“ („Biblia Pauperum“) (Verdonik, 2015 prema Narančić Kovač, 2011).



Slika 1. „Orbis sensualium pictus“

(Izvor: <http://imaginarymuseum.org/OPR/OPRWAAGE.HTM>, datum: 20.11.2019.)

Ranije spomenuti Justin Bertuch, kojeg Europljani smatraju ocem slikovnice, 1792. godine objavio je divot-izdanje „**Slikovnice za djecu**“ u 12 tomova sa šest tisuća bakroreza (Čičko, 2000).



Slika 2. 12 tomova „Slikovnice za djecu“ („Bilderbuch für Kinder“). Napomena: na slici je prikazan prijepis knjiga, a ne original.

(Izvor: <https://www.zvab.com/Bilderbuch-Kinder-Band-1--12-Bertuch/9490201816/bd>, datum: 20.11.2019.)

Početak devetnaestog stoljeća, prvi koji je počeo sustavno izdavati knjige s mnoštvom slika za vrlo malu djecu bio je John Harris. Isto tako, od 1800. do 1830. nakladnik „Dean & Co“ objavljivao je posebne vrste slikovnica kvadratnog, velikog formata (bajke, „toy books“, ABC). Od 1830. godine počinju se javljati slikovnice poetskog tipa, a najpoznatija je „**Janko Raščupanko**“ („Struwwelpeter“) čiji je autor Heinrich Hoffmann. To je zbirka priča, koja je prevedena na mnoge strane jezike,

poznata i danas. Sastoji se od osam priča, od kojih je prva upravo o Janku Raščupanku, glavnom liku poznatom po svojoj neurednosti (Miljan, 2013).



Slika 3. Janko Raščupanko

(Izvor: <https://de.wikipedia.org/wiki/Struwelpeter>, datum: 21.11.2019.)

2.1. Povijest hrvatske slikovnice

Prije nego što je nastala prva hrvatska slikovnica, odnosno slikovnica tiskana u Hrvatskoj, dvije su slikovnice stranih nakladnika bile prevedene na hrvatski jezik i ponuđene hrvatskom tržištu. Prva je „**Mala obrazna Biblia ili Poglavitni događaji Staroga i Novoga zakona predstavljeni u 90 obraznih mladeži slavjanskoj prikazana**“, izvorno nastala u Mađarskoj 1854. godine. Osim na hrvatski, prevedena je i na slovački, njemački, ruski i rumunjski jezik. Njezin autor je Alajos Grynæus. Druga takva slikovnica je „**Sbirka svetih slika za olakšicu vjeroučja za učionu, crkvu i dom Bernharda Galure**“ koja je izašla 1860. godine te je također, uz hrvatski,

bila dostupna na još nekoliko jezika. Izvorno ju je objavila Carska kraljevska naklada školskih knjiga u Beču (Majhut i Batinić, 2017).

U Hrvatskoj se, u devetnaestom stoljeću, na slikovnicu gledalo kao na dragocjenu i rijetku igračku. Djeca su slikovnice dobivala kao poklon za blagdane, a tadašnje slikovnice imale su odgojnu ulogu (Miljan, 2013). Prva koja je objavljena u Hrvatskoj i na hrvatskom jeziku jest slikovnica „**Domaće životinje i njihova korist**“, a izdana je 1863. godine. Razdoblje od 1854. do 1880. godine označava tiskanje prvih slikovnica na hrvatskom jeziku i u Hrvatskoj. U periodu od 1880. do 1918. godine usklađivala se slikovna i tekstualna komponenta slikovnice (Majhut i Batinić, 2017).

Na samom početku hrvatske slikovnice sadržavale su ilustracije inozemnih ilustratora, a prva posve hrvatska slikovnica (domaći tekstopisac i ilustrator) bila je slikovnica za odrasle „**Sveti Nikola u Jugoslaviji**“ objavljena 1922. godine. Imena autora teksta i ilustratora te slikovnice su nepoznanica (Majhut, 2013). Prva posve hrvatska slikovnica za djecu jest „**Dječja čitanka o zdravlju**“ koja je izdana 1927. godine. Autorica je Ivana Brlić-Mažuranić, a ilustrator Vladimir Kirin. U to vrijeme inozemne su slikovnice često bile jeftinije (zbog velikih naklada) od domaćih. Tekst je uglavnom bio u pedagoškoj, a manje u umjetničkoj funkciji (Zalar, 2014). Oko 1938. godine za slikovnicu se može reći da je utemeljena vrsta u svijetu dječjih knjiga, a tada je uspostavljen i standard slikovnica u boji (Majhut i Batinić, 2017). Važno je spomenuti Grigora Viteza koji je smatrao da se djeci ne smije dati bilo što na čitanje i promatranje. Vitez je između 1950. i 1960. godine pokrenuo desetak nakladničkih nizova, od kojih su dva bila slikovnička. Kasnije se hrvatska slikovnica sve više i više razvijala, a prijeloman događaj za njezin razvoj bilo je učlanjenje Hrvatske u međunarodno udruženje „International Board on Books for Young People“ nakon Domovinskog rata (Zalar, 2014).

3. VRSTE SLIKOVNICA

Postoje brojne podjele slikovnica prema raznolikim obilježjima. Tako Zalar (2012) donosi veliku podjelu slikovnica **s obzirom na udio teksta, s obzirom na formu, s obzirom na strukturu izlaganja, s obzirom na sadržaj, s obzirom na sudjelovanje konzumenta, s obzirom na likovnu tehniku**. Ističe da se u novije vrijeme sve češće koristi izraz „**problemska slikovnica**“ za slikovnice koje obrađuju tematiku o međuljudskim odnosima u obitelji i društvu (Zalar, 2012).

Autorice Martinović i Stričević (2011) u svojem radu naglašavaju da je sve veća prisutnost **elektroničkih (digitalnih) slikovnica** čija izrada zahtijeva, osim likovne tehnike i teksta, primjenu novih tehnologija. U Hrvatskoj je pojava takve vrste slikovnice tek u začetku (Martinović i Stričević, 2011).

Ivanka Stričević (2006) napominje da nije svaka slikovnica za svaku dob djeteta. Naime, ona bi trebala rasti s rastom djeteta, mijenjati se kako dijete sazrijeva i razvija svoje interese, sposobnosti i znanja. Stoga, na slikovnice možemo gledati i **s obzirom na dob djeteta**.

3.1. Slikovnice s obzirom na udio teksta

Ovakva vrsta slikovnica obuhvaća one bez riječi, s minimalnim tekstom, piktografske, u stihovima ili prozi (Zalar, 2012). Samo jedna desetina su slikovnice bez teksta ili s minimalnim tekstom, dok slikovnice u stihovima zauzimaju dvije trećine, a petinu čine slikovnice napisane u prozi (Batinić i Majhut, 2000). Slikovnice **bez riječi** i s **minimalnom količinom teksta** nude se najmlađoj, jasličkoj djeci. Takve slikovnice često imaju podlogu čistih i ugodnih boja te jednostavne i jasne slike bez zbunjujućih detalja (Kalinić Lebinec, 2018). Piktografsko ili slikovno pismo jedan je od najstarijih oblika zapisivanja misli i događaja. Ono se sastoji od niza pojednostavljenih sličica pri čemu svaka pojedina sličica doziva u čitateljevu svijest događaje i stvari koje on asocijativno veže uz tu sličicu (Balić Šimrak, 2010). Možemo zaključiti da je **piktografska slikovnica** jedna vrsta slikopriče. **Slikovnica u stihovima** sadržavat će djela koja imaju određeni ritam ili rimu, dok će **slikovnice u prozi** imati tekst napisan u odlomcima.

3.2. Slikovnice s obzirom na formu

S obzirom na formu, razlikujemo „leporello“, „pop-up“, nepoderive, slikovnice-igračke i multimedijске slikovnice (Zalar, 2012). Stranice „**leporello**“ slikovnice se razvlače i sklapaju poput harmonike. Naziv su dobile po Leporellu, slugi iz Mozartove opere „Don Giovanni“ (Stanin, 2016). Zbog svojeg jednostavnog oblika, namijenjene su mlađoj djeci. „**Pop-up**“ slikovnice su drugačije, zanimljivije i privlačnije od standardnih slikovnica zato što prikazuju pokret, dubinu i trodimenzionalnost (Batušić, Kovačić i Tomadin, 2012). **Multimedijсka** je ona slikovnica koja uključuje sliku, tekst i zvuk (Martinović i Stričević, 2011).



Slika 5. Primjer nepoderive (tvrde, kartonske) slikovnice
(Izvor: https://en.wikipedia.org/wiki/Board_book, datum: 8.12.2019.)

3.3. Slikovnice s obzirom na strukturu izlaganja

Govoreći o slikovnicama s obzirom na strukturu izlaganja, razlikujemo **narativne** i **tematske** (Zalar, 2012). **Naracija**, pripovijedanje ili prepričavanje odnosi se na „izlaganje niza događaja, najčešće prema kronološkom redu njihova događanja,

uz opisano mjesto i vrijeme radnje, navedene sudionike te uzroke i posljedice nekog događaja“ (Starčević Perica, 2018., dostupno na: <http://martininblog.hr/prepicavanje-pripovijedanje-ili-naracija/>). Prema tome se može zaključiti kako se u narativnim slikovnicama javlja prepričavanje, dok tematske jasno obrađuju određenu temu.



Slika 6. Primjer tematske slikovnice: „EVO NAS, TU SMO: Bilješke za život na planetu Zemlji“, Oliver Jeffers

(Izvor: <https://www.mvinfo.hr/knjiga/12484/evo-nas-tu-smo-biljeske-za-zivot-na-planetu-zemlji>, datum: 8.12.2019.)

3.4. Slikovnice s obzirom na sadržaj

S obzirom na sadržaj, slikovnice je veoma teško podijeliti jer postoje raznolike mogućnosti (Martinović i Stričević, 2011). Najčešći su sadržaji ipak o abecedi, odnosno **slovima, životinjama, svakodnevnome životu, igrama, fantastici** (Zalar, 2012).

3.5. Slikovnice s obzirom na sudjelovanje konzumenta

Slikovnice s obzirom na sudjelovanje konzumenta su one kojima se dijete **samostalno** može koristiti i slikovnice za čije je čitanje **potrebna pomoć** odrasle osobe. Također, tu se nalaze i **interaktivne slikovnice** (Zalar, 2012). Djeca se putem interaktivnih slikovnica susreću s raznim temama, a pritom imaju mogućnost manipuliranja lutkicama, to jest likovima. U takvoj je slikovnici svaka stranica drugačija, a izaziva vizualne i taktilne podražaje. Osim što je mogu izdati izdavačke kuće, može biti napravljena i u vlastitoj radinosti od različitih materijala kao što su drvo, špaga, kamen, vuna, filc... Djetetu interaktivna slikovnica omogućava razne vrste istraživanja, a utječe i na razvoj mašte i kreativnosti. Osim toga, ovakva vrsta slikovnice potiče razvoj govora, socio-emocionalni razvoj, rješavanje problemskih situacija kao i usvajanje predmatematičkih vještina (Lešin i Lanščak, 2017).



Slika 7. Primjer interakcijske slikovnice napravljene od raznih tkanina i materijala (Izvor: <https://blog.vecernji.hr/zabacraftaca/namjenjeno-malenima-a-i-odraslima-ih-je-tesko-oteti-iz-ruku-7405>, datum: 8.12.2019.)

3.6. Slikovnice s obzirom na likovnu tehniku

Prema likovnim tehnikama koje se najčešće koriste u stvaranju slikovnica, razlikujemo fotografske, lutkarske, slikovnice stvarnih dječjih crteža i crteža umjetnika te strip-slikovnice (Zalar, 2012). Fotografske su one koje kao podlogu imaju prigodne fotografije, dok su lutkarske one u kojima su likovi lutke. Strip-slikovnice su kombinacija stripa i slikovnice.



Slika 8. Primjer lutkarske slikovnice

(Izvor: <https://www.pinterest.com/pin/9851692906732447/?lp=true>, datum: 8.12.2019.)

3.7. Problemska slikovnica

Nedavno su se pojavile **problemske slikovnice** kao nova vrsta u dječjoj književnosti. U središtu pozornosti su problemske situacije s kojima se dijete susreće, kao što su njegovi vlastiti osjećaji, zdravlje, osobine ličnosti, ponašanje i odnosi u društvu i obitelji. To znači da se u takvim slikovnicama ne pojavljuju stereotipi, već se prikazuju realne situacije koje mogu biti i neugodne. Veoma su korisne, kako za djecu, tako i za odrasle zato što im pokazuju na koji se način nositi s težim životnim situacijama (Skočić Mihić, Blanuša Trošelj i Zoričić, 2017). Primjer takvih slikovnica su one koje se bave najbolnijim životnim situacijama kao što su rastava braka, dolazak

maćehe ili očuha, rastanak od majke ili oca, smrt bliske osobe (Čičko, 2000). Važno je da odrasle osobe razgovaraju s djecom o njihovim emocijama, a upravo u tome im pomažu problemske slikovnice. Djeci se teško izraziti, ali se mogu poistovjetiti s likovima iz slikovnice zato što se nalaze u sličnoj situaciji. Kada uvide da su ti likovi uspješno pronašli rješenje, djeca osjete olakšanje. Treba im ostaviti prostora kako bi samostalno iznesli svoje dojmove jer će na taj način ukazati što ih točno brine. Problemske slikovnice često na kraju imaju dodatak sa savjetima za roditelje i uputama za razgovor s djecom (Bratonja, 2018).

Također, ove se slikovnice bave i djecom koja imaju poteškoće u razvoju, u učenju, probleme u ponašanju i emocionalne probleme. Usmjerene su i na djecu koja imaju poteškoće uvjetovane odgojnim, kulturnim, socijalnim, ekonomskim i jezičnim čimbenicima. U takvim su slikovnicama djeca s poteškoćama često sporedni likovi s čijim se osobinama čitatelji upoznaju (Skočić Mihić, Blanuša Trošelj i Zoričić, 2017). Primjer takve slikovnice je „Moja prijateljica ima Downov sindrom“ autorice Jennifer Moore-Mallinos.

3.8. Elektronička (digitalna) slikovnica

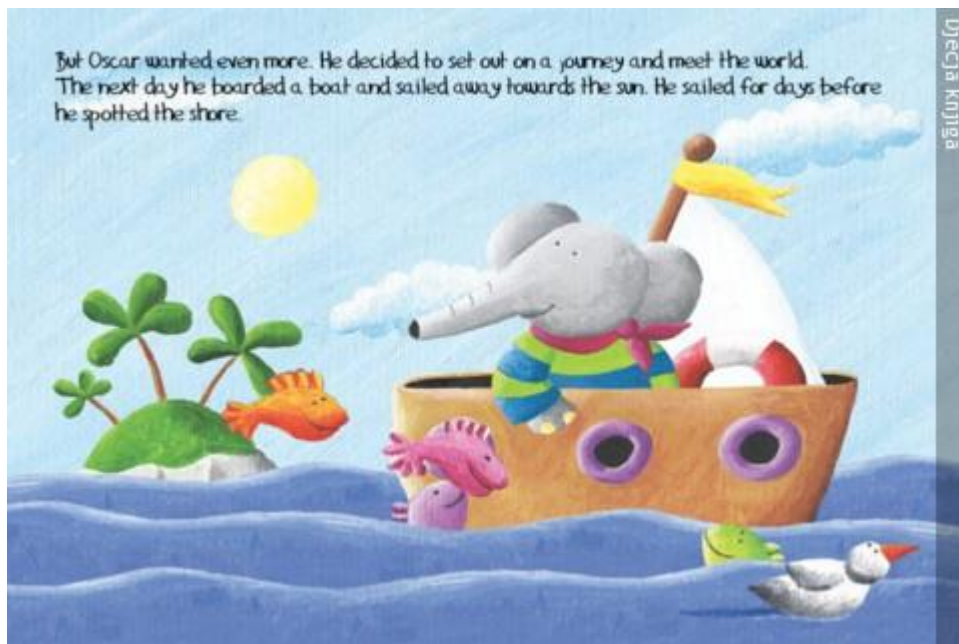
Elektronička slikovnica, osim slike i teksta, uključuje i animacije, interaktivne sastavnice te uporabu tehnologije (Batarelo Kokić, 2015 prema Hoffman i Paciga, 2014).

Koraci u razvoju digitalnih slikovnica su:

- 1.) „skeniranje cjelovite tiskane slikovnice,
- 2.) pretvaranje slikovnice u filmski oblik,
- 3.) mijenjanje oblika slikovnice dodavanjem sastavnica karakterističnih za digitalni svijet,
- 4.) dodavanje interaktivnih sastavnica, uključujući igre koje proširuju priču“ (Batarelo Kokić, 2015:380 prema Yokota i Teale, 2014).

Takve se slikovnice vrednuju u skladu s četiri kriterija koji podrazumijevaju da je priča u digitalnom obliku prikazana na odgovarajući način, da koristi digitalni oblik u mjeri koja nije moguća u tradicionalnoj slikovnici, da interaktivne sastavnice ne ugrožavaju glavni tijek priče, da su dodatne sastavnice usklađene s pričom, te da su korištene sastavnice u skladu s čitalačkim sposobnostima djece i njihovim načinom učenja (Batarelo Kokić, 2015 prema Yokota i Teale, 2014).

Prva hrvatska slikovnica za za iPad, iPhone i iPod Touch je „Slonić Oscar“ autora Kašmira Huseinovića. Za ilustracije ove slikovnice zaslužna je Andrea Petrlík Huseinović. Prvobitno je objavljena u tiskanom, a potom u digitalnom obliku koji nudi mogućnost biranja engleskog ili hrvatskog jezika. Osim toga, može se uključiti/isključiti naracija i glazba, a može se i maknuti tekst kako bi se samo uživalo u slikama. Djeca mogu istraživati priču vlastitim dodiranjem što doprinosi razvoju fine motorike (Klinfo.hr, pristupljeno: 13.12.2019).



Slika 9. Slikovnica „Slonić Oscar“ s tekстом na engleskom jeziku
(Izvor: <https://klinfo.rtl.hr/izlog/djecji-izlog/slonic-oscar-prva-hrvatska-slikovnica-za-ipad-iphone-i-ipod-touch/>, datum: 13.12.2019.)

3.9. Slikovnice s obzirom na dob djeteta

0.-3. godine

Što je dob djeteta manja, to mu je potrebno više slika i manje teksta jer na taj način uči i povezuje slike s onim što vidi u okolini. Slike u slikovnicama za ovu dob ne bi smjele sadržavati nepotrebne detalje koji bi djetetu mogli dati iskrivljenu informaciju o pojmovima koje tek uči, već bi trebale biti što realističnije (Stričević, 2006).

U prvoj godini života, kada dijete samo sluša glasove odraslih, čitaju mu se duže slikovnice koje imaju određenu priču. One su također prikladne i u drugoj godini kada dijete polako shvaća jednostavnije radnje i probleme. U drugoj polovici prve godine života i u drugoj godini javljaju se **pojmovne slikovnice** koje mogu biti bez teksta, s kratkim opisom ili ritmičnim stihom. Izrađene su od raznih materijala kao što su tkanina, spužva, tvrdi karton... Zajedničko se čitanje, u ovoj dobi, svodi na pokazivanje predmeta prstima i djetetovog upita „Što je to?“. Imenovanje tih predmeta, objašnjenje i prisjećanje istih iz okoline, djetetu omogućuje da stvori vlastitu predodžbu o predmetu. Dijete tijekom druge godine života počinje oponašati čitanje – lista slikovnicu i nerazumljivo govori. To ukazuje na to da je dijete ponašanje odrasle osobe prenijelo u simboličku igru, što je temelj za razvoj apstraktnog mišljenja (Stričević, 2006).

3.-4. godine

Za ovu su dob karakteristične složenije slikovnice koje sadrže priče o životinjama, događajima iz okoline, života ljudi i djece te se u njima javljaju zapleti koji su prepoznatljivi djetetu. Također, počinju razlikovati poželjno od nepoželjnog i dobro od lošeg (Stričević, 2006).

5.-6. godine

Nešto stariju djecu najčešće interesiraju slikovnice temeljene na bajkama, basnama i koje obrađuju teme o ljudima i prirodi. No, sve ovisi o djetetovu iskustvu (Stričević, 2006).

Autorice Martinović i Stričević (2011) spominju da se na stranim slikovnicama često nalaze oznake za koju dob su primjerene, a da je u Hrvatskoj tek u novije vrijeme moguće pronaći dobnu oznaku u širem rasponu (npr. 2. - 4. g). Ove dobne oznake mogu pomoći roditelju u odabiru slikovnice za svoje dijete. S druge strane, ne zna li roditelj procijeniti slikovnicu, odnosno ne zna li procijeniti stupanj razvoja njegova djeteta, ta mu oznaka može samo otežati odabir. Nadalje, loše je i to što će se roditelj možda bez razmišljanja držati dobne oznake na slikovnici, iako ista ne odgovara trenutnom stupnju djetetova razvoja (Martinović i Stričević, 2011).



Slika 10. Primjer slikovnice s dobnom oznakom (2+)

(Izvor: <https://klinfo.rtl.hr/izlog/djeci-izlog/novo-terapeutske-slikovnice-temu-djecjih-strahova-savjetima-roditelje/>, datum: 14.12.2019.)

4. FUNKCIJE SLIKOVNICE

Prema Čačku (2000) postoji nekoliko funkcija slikovnica, a to su informacijsko-odgojna, spoznajna, iskustvena, estetska i zabavna funkcija. Autorice Martinović i Stričević (2011) dodaju još i govorno-jezičnu funkciju.

Informacijsko-odgojna funkcija

Ova funkcija odnosi se na djetetovo informiranje o mnogim pitanjima koje je samo postavilo sebi ili roditeljima. Također, djeca mogu dobiti i odgovore na probleme kojih možda nisu bili ni svjesni. Time djeca shvaćaju i uče da je knjiga izvor znanja. Slikovnica djetetu na jednostavan način objašnjava odnose između stvari i pojava, veza i promjena. Osim toga, omogućuje mu i razvoj mišljenja (Čačko, 2000).

Spoznajna funkcija

Djeca kroz slikovnicu mogu provjeriti vlastite spoznaje i trenutačna znanja o stvarima, pojavama i odnosima. Oni dobivaju uvid u ispravnost njihovih spoznaja i stavova (Čačko, 2000).



Slika 11. Primjer slikovnice u kojoj se javlja spoznajna funkcija

(Izvor: <https://www.gkcpetrinja.hr/biblosam/preglednaslov.php?idknjige=14586&ajaxIndex=true>, datum: 14.12.2019.)

Iskustvena funkcija

Iskustvena funkcija odnosi se na pružanje iskustva djetetu koje nije imalo prilike naučiti kroz svoje svakodnevno okruženje. Upravo ono što nije naučilo, vrlo lako može naučiti kroz slikovnicu. Obrađuju se teme poput starih zanata i dalekih zemalja, na zanimljiv, duhovit i nenametljiv način (Martinović i Stričević, 2011).



Slika 12. Primjer slikovnice u kojoj se javlja iskustvena funkcija

(Izvor: <http://library.foi.hr/lib/knjiga.php?B=31&sqlx=87020&ser=&sqlid=31&sqlnivo=&css=&H=&U=S>, datum: 14.12.2019.)

Estetska funkcija

Ova se funkcija slikovnice prvenstveno odnosi na djetetovo razvijanje osjećaja estetike, ali i na izazivanje emocija i stvaranje ukusa. Najvažniji poticaj interesa za slikovnicom zasigurno su likovna i grafička rješenja iste (Čačko, 2000).

Zabavna funkcija

Dijete najbolje uči kroz igru pa slikovnica djetetu mora biti zabavna kako bi se njome moglo igrati. Vrijeme provedeno uz slikovnicu treba biti opušteno da bi se izgradio pravilan i kvalitetan odnos prvo prema slikovnici, a potom i prema knjizi (Čačko, 2000).

Govorno-jezična funkcija

Kroz govorno-jezičnu funkciju slikovnice, dijete postupno razvija predčitačke vještine (Martinović i Stričević, 2011). Stričević (2006) navodi da su predčitačke vještine:

- **fonološka osviještenost** (npr. pjevanje pjesmica ili brojalica pomaže djetetu kod shvaćanja da su riječi sastavljene od manjih dijelova – različitih glasova),
- **razumijevanje značenja riječi** (bitno za širenje rječnika),
- **razumijevanje smisla primanja i odašiljanja poruka** (povezivanje pisanog i govornog jezika – npr. sposobnost prepričavanja i opisivanja događaja),
- **poznavanje slova** (imenovanje slova i shvaćanje da se riječ sastoji od tih slova),
- **razumijevanje pravila pisanog teksta** (čita se s lijeva na desno, odozgo nadolje, pravilno listanje stranica),
- **razvijanje motivacije za čitanje** (čitanje se doživljava kao ugodna).

„Navedene se funkcije međusobno isprepliću, rijetko se jedna ostvaruje neovisno o drugoj, a posebice je to izraženo kod govorno-jezične funkcije. Ona se ostvaruje paralelno s ostalim funkcijama, a često i kao njihova posljedica“ (Martinović i Stričević, 2011:53).

5. KAKO PREPOZNATI KVALITETNU SLIKOVNICU?

Danas se mnogi roditelji, odgajatelji i druge osobe koje rade s djecom pitaju kakve su to kvalitetne slikovnice koje bi mogli ponuditi djeci. Na tržištu se mogu pronaći svakakve slikovnice, a u tom mnoštvu postoje i one koje nisu dobre za dijete i njegov razvoj. Stričević (2006) drži da kvaliteta slikovnica ovisi o pedagoškim i estetskim kriterijima. Na te kriterije utječu **tekst**, **ilustracije**, **oprema** i njihova međusobna usklađenost.

Tekst treba biti u skladu s djetetovom sposobnošću razumijevanja poruka koje se prenose. Mora biti napisan na zanimljiv i smislen način, a jezik mora biti pravilan i jasan. **Ilustracije** u kvalitetnoj i/ili dobroj slikovnici sadržavaju skladne boje, te su estetski vrijedne i realne u situaciji kada pojašnjavaju pojmove. Maštovite su kada imaju funkciju obogaćivanja doživljaja. Važno je i da ne prenose poruke o stereotipima (npr. spolnim). Govoreći o **opremi**, slikovnica bi trebala „biti čvrsta, otporna na habanje, bez oštrih dijelova kartona, a slova jasna i dovoljno velika za percipiranje i čitanje“ (Stričević, 2006: 6). Važno je da boja slikovnice nije otrovna jer djeca u prvim godinama života često „istražuju“ stavljajući ih u usta (Stričević, 2006).

Nadalje, pokazatelji dobrih slikovnica zasigurno su njihove naslovnice koje sadrže imena autora i ilustratora. Mogu biti navedeni i drugi stručnjaci ako su sudjelovali u izradi slikovnice. Ako nema tih imena, to je potencijalni znak da se u rukama drži lošija slikovnica za koju nitko nije autorski odgovoran. Prethodno spomenute u ovom radu, problemske slikovnice, veoma su kvalitetne. Često iza njih stoji cijeli autorski tim koji uključuje autore, ilustratore, pedagoge, psihologe, logopede, pedijatre... (Stričević, 2006).

6. ILUSTRACIJA

Ilustracija podrazumijeva slikovno tumačenje određenog teksta u knjizi, časopisu, novinama... (Hrvatska enciklopedija, 2020).

Hlevnjak (2000) smatra da ilustracija pojašnjava tekst i da joj time odgovara i njen naziv koji dolazi od latinske riječi „ilustris“ što znači osvjetljen, sjajan, jasan, bistar... Osim toga, za nju je dobar ilustrator onaj čija slika pojačava ugođaj teksta koja mami čitatelja/gledatelja da vidi i čita između redaka. Za autorice Balić-Šimrak i Narančić Kovač (2011) dobre ilustracije su one koje omogućuju čitatelju da zastane i pomisli o pročitanome, da se udubi u prizor koji je već opisan u samome tekstu te da proširi čitateljsko iskustvo.

6.1. Povijest ilustracije

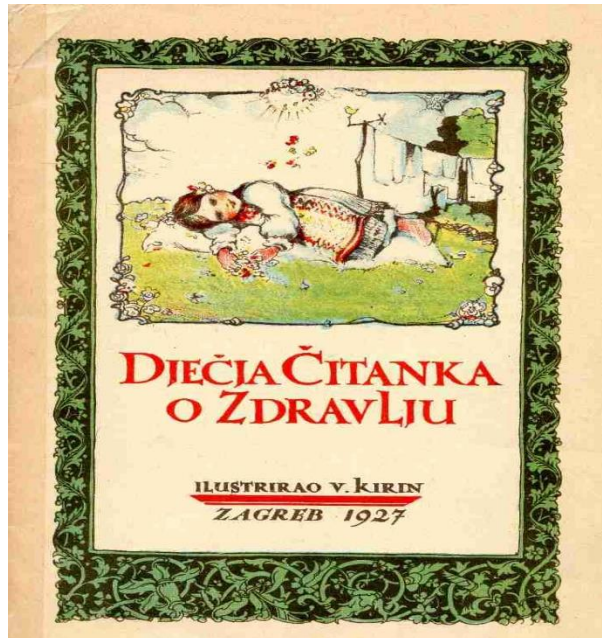
Kada govorimo o ilustraciji, ona je prisutna još od pojave kršćanstva. No, o stvarnom početku ilustracije možemo govoriti tek od četvrtog stoljeća kada dolazi do rukopisnih knjiga koje su nastajale u prepisivačkim radionicama. Osim što se prepisivao, ondje se i vizualno predočavao (ilustrirao) tekst. Drvorez se pojavio u četrnaestom stoljeću i tada se ilustracije otiskuju u jednoj, a kasnije i u više boja. U petnaestom stoljeću ilustracije nastaju u umjetničkim radionicama. Valja spomenuti Albrechta Dürera, umjetnika tog doba, koji je proizveo značajan broj ploča za otiskivanje ilustracija (Vitez, 2000).

Tijekom sedamnaestog i osamnaestog stoljeća za ukrašavanje dječjih knjižica koristio se drvorez i bakrorez (Verdonik, 2015 prema Narančić Kovač, 2011). Značajan događaj za povijest ilustracije zasigurno je otvorenje tvornice „May“ u Frankfurtu i Drezdenu 1845. godine. Ondje bi se dnevno proizvelo oko 1500 ilustracija. Sve se više oblikovala čitalačka publika, a slikovnice su imale i postere koji su bili predstavljeni kao ukrasi za dječje sobe. Tada se pojavljuju nove tehnike za izradu ilustracije, kao primjerice litografija. Ilustracija za djecu i za odrasle nije se razlikovala. U dvadesetom stoljeću ilustracija ne nastaje kao u prošlosti, već se umjetnik slobodno izražava slikanjem ili crtanjem. Tada nestaje industrijska proizvodnja ilustracija (Vitez, 2000).

6.2. Povijest hrvatske ilustracije

Ako govorimo o Hrvatskoj, već su 1900. godine hrvatski likovni umjetnici ilustrirali knjige i časopise. Prvi zapisani ilustrator u knjizi bio je Ilija Dizdar. On je 1929. godine napisao i ilustrirao početnicu (Vitez, 2000). Govoreći o slikovnicama, prvi zapisani ilustrator, kao što je navedeno u podnaslovu „Povijest hrvatske slikovnice“, je Vladimir Kirin koji je ilustrirao „Dječju čitanku o zdravlju“. Do pojave domaćih ilustracija za slikovnice, hrvatski bi autori prema inozemnim ilustracijama pisali tekst, što je dovodilo do toga da se sadržaj slikovnice ne podudara s tadašnjim hrvatskim realitetom (Majhut, 2013).

Govoreći o likovnoj komponenti slikovnice, treba naglasiti da se ona brže i svestranije razvijala od tekstualne, a ta činjenica stoji sve do danas. U Hrvatskoj od 1930. godine ilustraciju oblikuju slikari, kipari, grafičari, strip crtači i autori crtanog filma, a tridesetak godina kasnije dolazi do grupiranja ilustratora u ilustratore dječjih knjiga i udžbenika, novinske ilustratore i animatore. Na ilustriranje slikovnice gleda se kao na samostalni stvaralački projekt likovnog umjetnika (Zalar 2014).



Slika 13. *Dječja čitanka o zdravlju*

(Izvor: http://www.brodensia.hr/119/view_bl/52/knjige/63/djecja-citanka-o-zdravlju-1927?tab=getmybooksTab&is_show_data=1, datum: 12.1.2020.)

7. SUVREMENA HRVATSKA ILUSTRACIJA

Hrvatska ima dugu i bogatu tradiciju ukrašavanja i ilustriranja knjige. Kako u svijetu, tako su i kod nas ilustratori kao umjetnici bili anonimni. Do početka dvadesetog stoljeća smatralo se da ilustracija ukrašava i osvjetljava napisano, a da ona nije autorsko djelo kao što je to slučaj s tekstom. U prošlom stoljeću dolazi do procvata knjiga namijenjenih najmlađima što je otvorilo nove mogućnosti razvoja ilustracije. Ilustracija se šezdesetih godina dvadesetog stoljeća počela smatrati vrstom umjetničke discipline (Javor, 2006).

Najveća svjetska nagrada na području dječje knjige je Andersenova nagrada koja se prvo dodjeljivala samo piscima, a desetak godina nakon prve dodjele, počela se dodjeljivati i ilustratorima. Francuski umjetnik Tomi Ungerer (dobitnik Andersenove nagrade za ilustraciju 1998. godine) je rekao: „Kada me pitaju što je moja profesija, ja kažem da pravim knjige. Mogao bih također reći da sam slikar, crtač, kipar, publicist i da pišem priče. Mogu reći jednostavno da sam autor. Dakle, ja pravim knjige.“ (Javor, 2006: 26, prema Bookbird, volume 36, no.3, 1998). Najstarija hrvatska nagrada za dječju knjigu je nagrada „Grigor Vitez“ koja se od 1967. godine dodjeljuje za najbolje napisanu i ilustriranu dječju knjigu godine (Javor, 2006).

Unatoč svemu napisanom, u Hrvatskoj se i dalje na ilustraciju gleda kao na rubnu likovnu aktivnost. Takvom stanju zasigurno je zaslužan stav umjetnika koji su često smatrali da je ilustriranje njihova usputna aktivnost. Akademija likovnih umjetnosti u Zagrebu tek je 2005. godine kao izborni kolegij uvela ilustraciju. Ipak, mora se napomenuti da hrvatska ilustracija jača, to jest da je sve veći broj mladih autora koji se bave ilustriranjem. Ilustrirane knjige i slikovnice postaju zahtijevan literarno-likovni medij kojem se okreće sve veći broj umjetnika. Autorske slikovnice su one u kojima je tekstopisac i ilustrator ista osoba, a na takve se slikovnice gleda kao na umjetnički projekt. Na sajmu dječje knjige u Bologni 2006. godine predstavljeni su i hrvatski ilustratori Svjetlan Junaković i Andrea Petrlik Huseinović pa možemo reći da je ilustracija postala hrvatski izvozni proizvod (Javor, 2006).

8. ILUSTRACIJE U DJEČJOJ SLIKOVNICI

Ilustracija upotpunjuje tekst i daje mu nova značenja, a ima „moć“ da čitatelja/slušatelja odvede još dublje nego što se postiže samim tekstom. Dok odrasli djeci čitaju tekst, djeca „čitaju“ ilustracije koje stvaraju cjelokupnu atmosferu priče. Ilustracijom se mogu prikazati i neke riječi koje su teže za razumijevanje. Zahvaljujući ilustraciji, s djecom se može razgovarati o slikovnici prije, tijekom i nakon čitanja (Zalar, Kovač-Prugovečki i Zalar, 2009).

Autorica Kos-Paliska (1997) drži da je ilustracija nužan i sastavni dio slikovnice, a ilustrator je svojim likovnim govorom posrednik između djetetova života i svijeta umjetnosti.

Ilustracija potiče i produbljuje dječji osjećaj za estetiku te pozitivno utječe na razvoj dječjeg likovnog stvaralaštva. Upravo zato je potrebno djetetu ponuditi slikovnice s likovno vrijednim ilustracijama. Obilježja likovno vrijednih ilustracija su:

- **„stilska pročišćenost;**
- **harmonija i ritam boja;**
- **jedinstvena kompozicija** koja vodi dijete kroz radnju te mu omogućuje vizualno istraživanje detalja i skrivenih poruka.

Ravnoteža između sadržaja i forme ilustracije te jedinstven izraz likovnog stvaratelja, čimbenici su koji određuju razinu kvalitete ilustracije, a samim time u velikoj mjeri i slikovnice“ (Balić-Šimrak i Narančić Kovač, 2011:11).

Autorice Balić-Šimrak i Narančić Kovač (2011) drže da se ilustratori međusobno razlikuju po izboru materijala i tehnici izvedbe, senzibilitetu izraza, načinu komponiranja i drugim stvarima koje njihove ilustracije čine jedinstvenima. Osim toga, ističu da je ilustriranje važan i odgovoran posao koji je veoma kvalitetno odrađen kada umjetnik u njega unese svoju osobnost, a ipak ostane u skladu s tekstom.

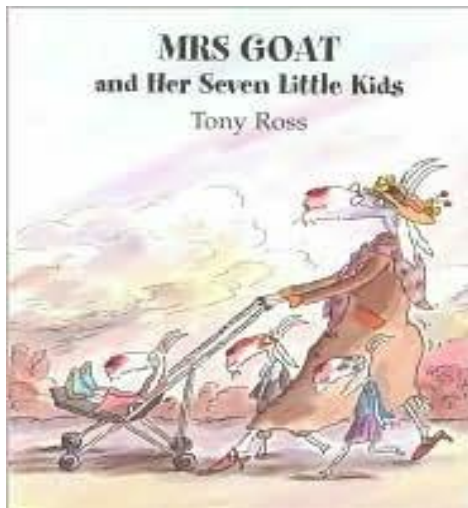
Govoreći o ilustracijama za djecu starije predškolske dobi, poželjno je da one budu inspirativne i da obogaćuju doživljaj priče, ali i da potaknu imaginaciju i stvaralaštvo, te naravno da kod djeteta razvijaju osjećaj za lijepo (Balić-Šimrak i Narančić Kovač, 2011).

8.1. Stilovi ilustracije

Postoje različiti stilovi izrada ilustracija:

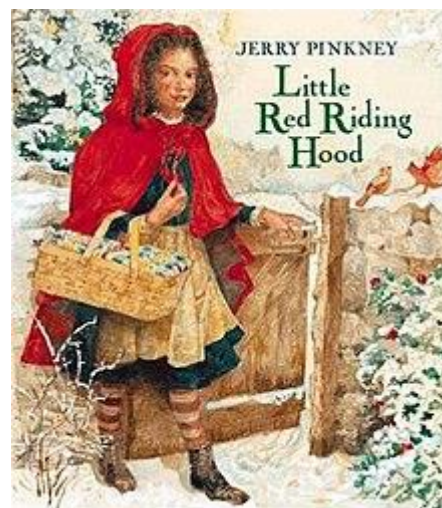
- apstraktni stil – jednostavan, sažet, ističe se boja, forma i koncept;
- stripovski stil – podsjeća na stripove, zaigran je i često smiješan;
- ekspresionistički stil – naglašava emociju putem boje i manirističkim potezima;
- impresionistički stil – zaustavlja određeni trenutak iz priče, naglasak je na svjetlosnim efektima;
- folklorni stil – nadovezuje se na tradicionalan sadržaj i tehniku izrade;
- naivni stil – izgleda vrlo 'dječje', javlja se dvodimenzionalnost, plošni slikarski pristup;
- realistički stil – objekti i likovi su precizni, uredni i realistički;
- nadrealistički stil – imaginarni prizori s maštovitim detaljima;
- romantičarski stil – raskošno ukrašavanje u slikovnici - uokviruje se prizor

Ne može se točno reći koji je stil općenito najbolji za djecu ili najdraži djeci jer je ipak u svaki taj stil i dodan i jedinstven izraz autora – autorova osobnost, vještina, način komponiranja kao i sposobnost da uskladi sliku s tekstom (Balić-Šimrak i Narančić Kovač, 2011).



Slika 14. Primjer stripovskog stila ilustracije

(Izvor: <https://www.goodreads.com/book/show/2569307-mrs-goat-and-her-seven-little-kids>, datum: 12.1.2020.)



Slika 15. Primjer realističkog stila ilustracije

(Izvor: [https://en.wikipedia.org/wiki/Little_Red_Riding_Hood_\(Pinkney_book\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Little_Red_Riding_Hood_(Pinkney_book)), datum: 12.1.2020.)

8.2. Razvoj likovnog ukusa

Ilustratori najčešće moraju ilustrirati u skladu sa željama izdavača i u određenom roku. Time dolazi do podilaženja „općem ukusu“ i zato „treba razlikovati pojam umjetnički lijepog od oku dopadljivog jer je ovo drugo upravo ono što nam se često nudi i čini prihvatljivim, a da zapravo ne odgovara estetskim kriterijima njegovanoga ukusa“ (Balić-Šimrak i Narančić Kovač, 2011:11).

Likovni ukus djeteta razvija se ovisno o okruženju u kojem dijete odrasta i o pažnji koja se tome pridaje. Također, ono što se ne smije zaboraviti je i urođeni afinitet ili određeni talent. Osim što je djeci potrebno nuditi slikovnice s kvalitetnim ilustracijama, potrebno ih je od rane dobi uključivati u likovne aktivnosti i upoznavati ih s likovnim tehnikama i vještinama, likovnim jezikom, umjetničkom baštinom, odnosno s poviješću umjetnosti, kako bi razvili osjećaj za estetiku, ali i za brojne druge umjetničke aspekte kao što su uređenje interijera, moda... Treba napomenuti da je razvoj estetskog mišljenja proces koji traje cijeli život (Balić-Šimrak i Narančić Kovač, 2011).

9. DIJETE KAO ILUSTRATOR SLIKOVNICE

Ilustracija je prisutna u dječjem vrtiću jer se slikovnice i šire ilustracije tekstova primjenjuju u radu s djecom predškolske dobi. Djeca s nizom likovnih tehnika mogu prikazati određeni tekst iz dječje književnosti (Bodulić, 1982).

Autorica Kos-Paliska (1997) u svojem radu ističe da djeca mogu sama ilustrirati tekst, a da taj tekst mora biti jasan i razumljiv kako bi ga dijete moglo lakše likovno prikazati. Također i Bodulić (1982) naglašava da su prikladni oni tekstovi koji su kratki, koji ne sadržavaju duže monologe i dijaloge te koji slikovito opisuju neki predmet ili pojavu. Primjeri takvih tekstova su „Crvenkapica“, „Djed i Repa“, „Ježeva kućica“, „Maca Papučarica“ i slično.

Kada dijete ilustrira neku priču ili pjesmu, ono najčešće takav događaj nije nikad ni vidjelo, već ga stvara od poznatih podataka (ljudi i stvari iz priče ili pjesme). Naravno, neka djeca će se možda baviti i dubljim slojevima priče (Belamarić, 1987). Kod ilustriranja određenog književnog djela, svako dijete treba stvarati samo jedan crtež/sliku. Naime, dijete će u prvome radu iscrpiti sav interes i intenzitet spontanosti, što znači da bi u sljedećem njegovo stvaralaštvo bilo svedeno na minimum (Bodulić, 1982). Djetetu je potrebno dati papir većeg formata kako bi se ono slobodnije izražavalo. Likovni izraz djece osim što pokazuje njihovo razumijevanje literarnog teksta, pokazuje i njihov stupanj intelektualne zrelosti i emocionalnosti (Kos-Paliska 1997).

Ako se želi da djeca ilustriraju neki tekst za koji već postoji ilustracija određenog umjetnika, nikako im nije dobro te ilustracije pokazati prije početka njihova rada. To bi moglo izazvati ometanje dječjeg likovnog stvaralaštva, a može doći i do imitacije i kočenja u likovnoj ekspresiji djece. Na taj se način djecu motivira i navikava na upotrebu knjige te se razvija njihov osjećaj za ilustriranje (Kos-Paliska 1997).

9.1. Primjeri dječjih ilustracija

Slikovnica „Kad bi Snjeguljica bila mala, a patuljci veliki“ nastala je kao produkt rada na poticanju misaone kreativnosti kod djece, na temu: „Što bi bilo kad bi bilo...“ u Dječjem vrtiću „Radost“ u Crikvenici – skupina „Slatkići“. Voditeljica projekta bila je Branka Cvija. Slikovnica je izdana 2015. godine, a nakladnici su Centar za kulturu „Dr. Ivan Kostrenčić“, Crikvenica i Dječji vrtić „Radost“, Crikvenica. Priča je veoma zanimljiva, a **dječje ilustracije**, načinjene kombiniranom likovnom tehnikom (crtačka: crni flomaster, slikarska: akvarel), prate priču u potpunosti.



Slika 17. Iz slikovnice „Kad bi Snjeguljica bila mala, a patuljci veliki“

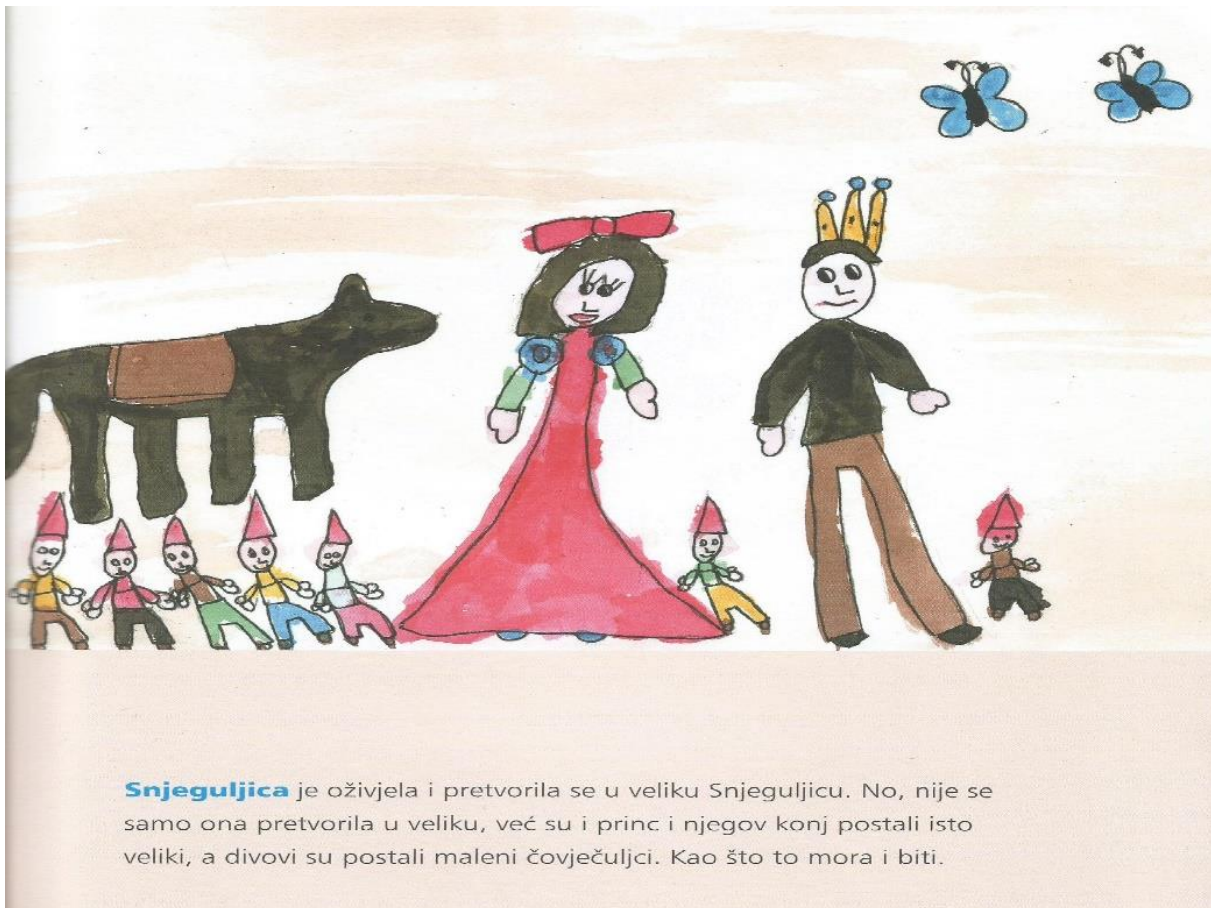
Opis i analiza: ova ilustracija u potpunosti prati tekst kada govorimo o veličini dvoraca i likova te o vanjskom opisu Snjeguljice (velika zla maćeha i njen veliki dvorac, mala Snjeguljica koja ima crnu kratku kosu i crvenu haljinu te njen maleni dvorac). Može se uočiti prisutnost šablone drveta, leptira i zraka sunca u lijevom gornjem kutu. Dijete je koristilo ravne i krivudave obrisne crte te lokalne boje. Kompozicijska načela su

kontrast (mali-veliki likovi), kadriranje i proporcija. Dijete koje je ilustriralo je u fazi izražavanja složenim simbolima (faza sheme). Dijete dlanove prikazuje na specifičan način, bez klasičnih 5 prstiju.



Slika 18. Iz slikovnice „Kad bi Snjeguljica bila mala, a patuljci veliki“

Opis i analiza: ova ilustracija prikazuje samo dio teksta (dolazak princa i konja), a ne prikazuje divove koji su Snjeguljicu stavili u stakleni lijes i ne prikazuje poljubac Snjeguljice i princa. Može se uočiti prisutnost šablone drveta i cvijeća. Dijete je koristilo ravne i krivudave obrisne crte te lokalne boje. Kompozicijska načela su kadriranje i proporcija. Zanimljivo je da je Snjeguljica odjevena u plavu haljinu dok leži u lijesu. Naime, plava boja između ostaloga simbolizira tišinu. Dijete koje je ilustriralo je u fazi izražavanja složenim simbolima (faza sheme). Dijete dlanove prikazuje na specifičan način, bez klasičnih 5 prstiju.



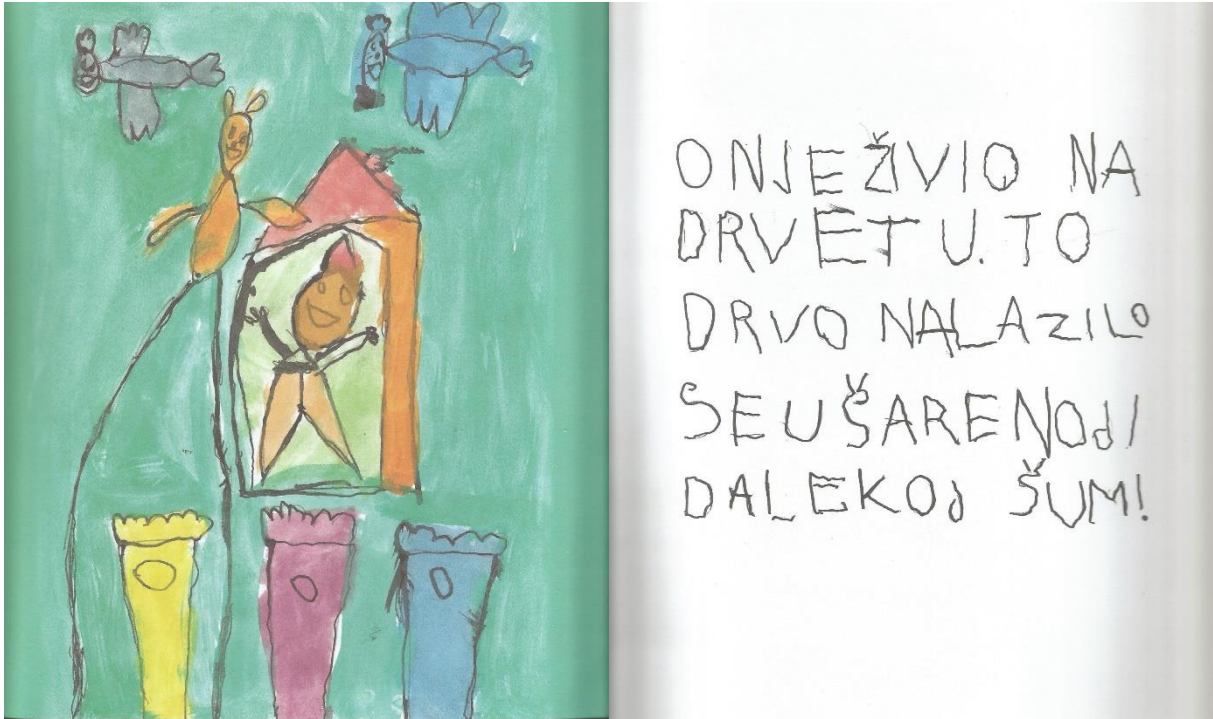
Snjeguljica je oživjela i pretvorila se u veliku Snjeguljicu. No, nije se samo ona pretvorila u veliku, već su i princ i njegov konj postali isto veliki, a divovi su postali maleni čovječuljci. Kao što to mora i biti.

Slika 19. Iz slikovnice „Kad bi Snjeguljica bila mala, a patuljci veliki“

Opis i analiza: ova ilustracija, u skladu s tekstom, prikazuje veliku Snjeguljicu, velikog princa i velikog konja te male patuljke. Može se uočiti prisutnost šablone leptira u desnom gornjem kutu. Javlja se vertikalna perspektiva (dijete nešto što je iza, crta iznad – konj iznad patuljaka). Dijete je koristilo ravne obrisne crte te lokalne boje. Kompozicijska načela su kontrast (mali-veliki likovi), kadriranje i proporcija. Dijete koje je ilustriralo je u fazi izražavanja složenim simbolima (faza sheme). Dijete dlanove prikazuje na specifičan način, bez klasičnih 5 prstiju.

Zahvaljujući nakladničkom projektu dječjih slikovnica u izdanju Centra za kulturu „Dr. Ivan Kostrenčić“, 2017. godine objavljene su dvije slikovnice koje nose naziv Dobri Malik (nastale u suradnji s djelatnicima Dječjeg vrtića „Radost“, Crikvenica). Jedna od njih nastala je kao produkt rada vrtićke skupine „Školjkice“ (6-6,5 g.) u područnom vrtiću u Dramlju. Riječ je o slikovnici „**Dobri Malik: Malik u šumi**“. Odgojiteljice koje su djelovale u skupini „Školjkice“ su Romana Naglič i Daniela Car Mohač. Zanimljivo je to da ova slikovnica ne sadrži samo dječje ilustracije, već su djeca tekst napisala

svojim rukopisom i kao takav je prikazan u slikovnici. **Dječje ilustracije** su načinjene kombiniranom likovnom tehnikom (crtačka: tuš, slikarska: akvarel).



Slika 20. Iz slikovnice „Dobri Malik: Malik u šumi“

Opis i analiza: iz teksta se može saznati da Malik živi na drvetu, no dijete je to drvo prikazalo kao kuću jer je to dom kakvog dijete poznaje. Također, u tekstu se navodi da se drvo nalazi u šarenoj šumi, što dijete slikovno prikazuje crtajući šarena drveća koja također asociraju na vrstu nekakvih zgrada. Javlja se i emocionalna proporcija jer je dijete nacrtalo životinju koja je veća od ostalih likova, što znači da ona ima veliko značenje za samo dijete. Ptice su prikazane na način koji djeca često koriste u predškolskoj dobi. Prisutne su obrisne crte i lokalne boje. Kompozicijsko načelo je kadriranje. Dijete koje je ilustriralo u fazi je izražavanja složenim simbolima (faza sheme).



Slika 21. Iz slikovnice „Dobri Malik: Malik u šumi“

Opis i analiza: odmah po prvom pogledu na ovu ilustraciju uviđaju se geometrijski likovi koji su korišteni u likovnom izražavanju. To su prije svega trokuti koji su korišteni za prikaz trupova i kapa, a onda i krugovi koji su korišteni za glave i ukrase na čarobnjakovoj kapi. Dijete je koristilo obrisne crte i lokalne boje. Kompozicijska načela su dominacija (geometrijski trokuti zbog svojih veličina i uočljivosti), kadriranje i proporcija. Zanimljivo je da je Malik u priči došao kod čarobnjaka te da je onda postao dobar, a dijete je odabralo da Malik bude u zelenoj boji koja simbolizira mir. Ruke su prikazane kao dvije crte, bez dlanova. Dijete koje je ilustriralo u fazi je izražavanja složenim simbolima (faza sheme).



Slika 22. Iz slikovnice „Dobri Malik: Malik u šumi“

Opis i analiza: na ovoj se ilustraciji također mogu odmah uočiti jasni geometrijski likovi. Pravokutnici su korišteni za zgradu, prozore, vrata i stepenice iznad vrata. Prisutna su i dva trokuta (krov i trup Malika) te jedan kvadrat (dio jedne Malikove ruke). Javlja se transparentnost, može se vidjeti unutrašnjost zgrade (stepenice i vaza s cvijećem), no onda sredina i vrh zgrade prikazuju vanjski dio zgrade (fasada i prozori). Na krovu se vidi dimnjak koji ispušta dim što se prepoznaje kao šablona. Dijete je koristilo obrisne crte i lokalne boje. Kompozicijska načela su dominacija (geometrijski lik pravokutnik) i kadriranje. Malikovi udovi su prikazani kao crte. Dijete koje je ilustriralo u fazi je izražavanja složenim simbolima (faza sheme).

10. LIKOVNA AKTIVNOST: „Dijete kao ilustrator slikovnice – Drago Gervais: „Morčić““

Zbog novonastale epidemiološke situacije uzrokovane COVID-19 virusom aktivnost se nažalost nije mogla provesti u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Iz tog je razloga u prethodnoj cjelini prikazan izbor dječjih ilustracija izvađenih iz određenih slikovnica, zajedno s opisom i analizom tih likovnih radova. Naime, riječ je o slikovnicama „Kad bi Snjeguljica bila mala, a patuljci veliki“ i „Dobri Malik: Malik u šumi“ iz kojih su prikazane po tri ilustracije. Također, u nastavku je priložen primjer pripreme za likovnu aktivnost iz kojeg se može iščitati kako bi ona izgledala da se održala. Priprema sadrži stručne podatke gdje se prije svega saznaje motiv, a zatim i aktivnosti koje su prethodile. Važne stavke su i cilj te razvojne zadaće. U nastavku slijedi likovni jezik i likovno područje, a onda i metode i sociološki oblici rada koji bi se koristili tijekom provedbe likovne aktivnosti. Na samom kraju pripreme nalazi se detaljan opis zamišljenog tijeka aktivnosti te prilozi kako bi zamišljeni tijek bio još više dočaran.

10.1. Priprema za izvođenje likovne aktivnosti „Dijete kao ilustrator slikovnice – Drago Gervais: „Morčić““

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti
Preddiplomski stručni studij predškolskog odgoja

Antonia Šegulja

Priprema za izvođenje likovne aktivnosti
„Dijete kao ilustrator slikovnice – Drago Gervais: „Morčić““

Pula, srpanj 2020.

OPĆI PODACI

DJEČJI VRTIĆ: /

STUDENT: Antonia Šegulja

BROJ DJECE: /

DOB DJECE: /

PSIHOFIZIČKE KARAKTERISTIKE DJECE: /

METOR: mag.art.paed., pred. Breza Žižović

ODGOJITELJ: /

ODGOJNA SKUPINA: /

LOKACIJA AKTIVNOSTI: /

DATUM IZVEDBE: /

STRUČNI PODACI

MOTIV: vizualni: ilustracije teksta

PRETHODNE AKTIVNOSTI: odlazak u dječju gradsku knjižnicu, listanje slikovnica, razgovor o slikovnici („Što sadrži slikovnica?“ – ilustracije, tekst)

CILJ AKTIVNOSTI: likovno (crtom i bojom) prikazati tekst „Morčić“ koristeći se kombiniranom likovnom tehnikom (flomaster i akvarel) kako bi se razvila mašta i kreativnost kod djece, a ujedno i kako bi se ona okušala i u ulozi pravih malih ilustratora slikovnice

RAZVOJNE ZADAĆE

a) TJELESNI, PSIHOMOTORIČKI I ZDRAVSTVENI RAZVOJ

- razvijati motoriku ruku i šake,
- razvijati preciznost pokreta,
- razvijati koncentraciju, pažnju i pamćenje kod djece

b) EMOCIONALNO-SOCIJALNI RAZVOJ LIČNOSTI

- razvijati komunikaciju i odnos s drugom djecom,
- razvijati interes za likovnu aktivnost u djece,
- poticati samostalnost kod djece

c) SPOZNAJNI RAZVOJ

- poticati dječju radoznalost, maštu i kreativnost,
- upoznati se s likovnom tehnikom (flomaster i akvarel),
- upoznati se s pojmovima ilustrator, ilustracija i slikovnica

d) KOMUNIKACIJSKO-STVARALAČKI RAZVOJ

- potaknuti širenje vokabulara i razumijevanja riječi (na čakavskom dijalektu),
- potaknuti međusobnu komunikaciju između djece,
- omogućiti slobodu izražavanja

LIKOVNI JEZIK

a) likovni element: obrisna crta, lokalna boja

b) kompozicijska načela: proporcija, kadriranje

LIKOVNO PODRUČJE

a) likovna tehnika – kombinirana: slikarska – akvarel i crtačka - flomasteri

b) materijali i pribor – papiri A4, flomasteri, akvarel, kistovi i zaštita za stol

c) postupci – crtanje, slikanje

Korelacija: Hrvatski jezik

METODE:

- metoda usmenog izlaganja
- metoda demonstracije
- metoda razgovora

SOCIJALNI OBLICI RADA: frontalni oblik rada, individualni oblik rada

PRIPREMA ODGOJITELJA ZA RAD:

1. Pedagoška priprema – Varljen Herceg, L., Rončević, A., Karlavaris, B. (2010.) *Metodika likovne kulture djece rane i predškolske dobi*. Zagreb: Alfa.
2. Niz slika za pripovijedanje priče – *Gladni miš*. Preuzeto sa: <http://majkaidijete.ba/ucilica/pocetnica/item/1944-gladni-mi%C5%A1>
[Pristupljeno: 18.7.2020.]
3. Slikovnica – Carle, E. (2013.) *Vrlo gladna gusjenica*. Italija: Mozaik knjiga d.o.o.
4. Slikovnica – Gervais, D., Depope, A. (1978.) *Morčić*. Rijeka: Izdavački centar Rijeka.
5. Slikovnica – Gervais, D., Ružić, V. (2016.) *Morčić*. Rijeka: Adamić d.o.o.

ARTIKULACIJA AKTIVNOSTI

UVODNI DIO AKTIVNOSTI

Prije početka aktivnosti pripremit ću prostor za rad, zaštititi stolove i rasporediti papire po stolu. Na svaki ću papir napisati spol i dob djece. Djecu ću zamoliti da za početak sjednu na pod u formaciji polukruga, a potom ću se upoznati s njima. Aktivnost ću započeti sa šest prethodno pripremljenih kartica na kojima se nalaze različite sličice s prikazima priče „Gladni miš“. Kartice ću pomiješati te zatim zamoliti šest dobrovoljaca da izvuku svoju karticu. Njih ću upitati što vide na kartici, a dozvolit ću i da pokažu svoje kartice drugoj djeci. Dobrovoljci će stati ispred ostale djece, držeći u rukama svoje kartice okrenute prema drugima. Oni će zajednički slagati priču na način da kažu na primjer: „Prva sličica je kod Marka, na njoj vidimo mišića kako krade sir.“, „Druga sličica je kod Viktorije, tu je tanjur ostao prazan.“. Dozvolit ću im da slože više verzija priča, a njihove ću priče zapisati. Nakon toga ću im pokazati i reći pravilan redoslijed priče (ako ga sami prije ne iznesu).

U drugom dijelu ću djeci objasniti da kao što su oni ispričali priču na temelju slika, isto tako možemo i likovno prikazati određeni tekst. Dat ću im do znanja da na taj način može nastati i slikovnica – malena knjižica u kojoj slika priča priču, a koja najčešće sadrži i tekst. Objasnit ću im da se umjetnik koji likovno prikazuje tekst zove ilustrator, a da se slika u slikovnici naziva ilustracija. Nakon toga ću im pokazati jedan primjer slikovnice (Eric Carle: „Vrlo gladna gusjenica“) da vide kako je umjetnik (ilustrator) likovno prikazao tekst te slikovnice.

Slijedi novi zadatak u kojem djeca dobivaju novu ulogu – postaju pravi maleni ilustratori. Pročitat ću im tekst slikovnice „Morčić“ čiji je autor Drago Gervais. Djeca ne bi imala uvid u ilustracije iz te slikovnice, već bi samo slušala tekst. Nakon prvog čitanja, uslijedit će i drugo gdje će se pojasniti riječi na čakavskom dijalektu. Kada tekst bude jasan, zamolit ću ih da sjednu za radne stolove te da prenesu na papir dio teksta koji im je najviše ostao u sjećanju, koristeći se kombiniranom likovnom tehnikom (flomasteri i akvarel).

GLAVNI DIO AKTIVNOSTI

Kada su svi na svojim mjestima, djeci ću detaljnije objasniti zadatak. Prvo moraju flomasterima u boji nacrtati određeni prizor, a nakon toga popuniti svoj rad akvarelom. Djeci još jednom govorim da su oni sada maleni ilustratori i da su u procesu stvaranja ilustracije za slikovnicu. Tijekom aktivnosti promatram djecu, po potrebi se uključujem i pomažem.

ZAVRŠNI DIO AKTIVNOSTI

Kako djeca završavaju s likovnim izražavanjem (ilustriranjem), tako odlažu rad na predviđeno mjesto. Kada su svi završili, djecu ću okupiti u polukrugu i objasniti im da su tekst Drage Gervarisa o mačku Morčiću već dva umjetnika prethodno ilustrirala, što znači da su oni sada treći ilustratori istog teksta. Zatim ću im pokazati ilustracije iz starijeg izdanja (1978.), a nakon toga i iz novijeg izdanja (2016.) slikovnice. Zajedno ćemo pogledati dječje radove i pokušati ih složiti u skladu s redoslijedom teksta „Morčić“. Dozvolit ću im da slože i svoju vlastitu priču na temelju njihovih ilustracija. Na kraju ću ih pohvaliti i zahvaliti im na sudjelovanju.

Prilog br. 1. Sličice koje prikazuju priču „Gladni miš“ (izmiješane)



Prilog br. 2. Tekst slikovnice „Morčić“

MORČIĆ

Mačak je z vetrini meso ukral.

Po vrte je nona za njen tekla
i puno mu lepeh besed rekla:
“Morčić, nazad mi meso daj,
te lepo prosin me ne šekaj;
kako ću brižna obed storit
i ča će mi vnuk za jist dobit?”

Ma morčić šegavi meso je jil,
i vavek korak pred nonun bil,
a kad je meso do sleda pojil,
je pulot preskočil,
se j' polizal,
počešjal,
i sit
na fraj susedinoj mačke šal.

Drago Gervais

Tumačenje čakavskih izraza: **Morčić** = crni mačak; **vetrina** = kuhinjski ormar; **tekla** = trčala; **nazad** = natrag; **ne šekaj** = ne srđi; **brižna** = jedna, skrbna; **vnuk** = unuk; **jist** = jesti; **šegavi** = lukavi; **vavek** = uvijek; **do sleda** = do posljednjega komadića; **na fraj** = na ljubavni sastanak; **šal** = išao (tumač riječi prepisan iz slikovnice „Morčić“, izdanje iz 1978. godine).

11. ZAKLJUČAK

Prva knjiga koju dijete uzima u ruke jest slikovnica koja se sastoji od teksta i slika, odnosno ilustracija. Važno je reći da slikovnica bez teksta može postojati, no ako izostanu ilustracije, tada više ne možemo govoriti o slikovnici.

Kada se govori općenito o slikovnicama, može ih se podijeliti prema sljedećim kriterijima: s obzirom na udio teksta, s obzirom na formu, s obzirom na strukturu izlaganja, s obzirom na sadržaj, s obzirom na sudjelovanje konzumenta, s obzirom na likovnu tehniku. Danas sve češće susrećemo i „problemsku slikovnicu“ u kojoj se obrađuju mnogi problemi s kojima se dijete može suočiti. Osim toga, sve su češće i elektroničke slikovnice koje su nastale zahvaljujući razvoju tehnologije. Važno je da se djeci nude slikovnice koje su u skladu s njihovom dobi, odnosno razvojnom razinom. Slikovnice možemo klasificirati i prema njihovim funkcijama, pa tako razlikujemo one s informacijsko-odgojnom, spoznajnom, iskustvenom, estetskom, zabavnom i govorno-jezičnom funkcijom. Kvalitetna slikovnica se procjenjuje na temelju teksta, ilustracije i opreme od koje je načinjena. Važno je da ta tri elementa budu i međusobno usklađena.

Najvažniji dio svake slikovnice je ilustracija, djeci pogotovo. Djeca koja još uvijek ne znaju čitati prate priču kroz ilustracije. Isto tako, ilustracije pojašnjavaju neke riječi koje dijete ne razumije. One trebaju biti i likovno vrijedne, trebaju sadržavati stilsku pročišćenost, harmoniju i ritam boja te jedinstvenu kompoziciju kako bi se pozitivno utjecalo na razvoj likovnog ukusa djece.

„Bitna okolnost u kojoj nastaje ilustracija, bez obzira na to crta li umjetnik, slika, fotografira, kolažira ili radi na drugi način, namjenjuje li rad djeci ili odraslima, jest činjenica da ga na slikanje potiče priča, stih, ugođaj, raspoloženje ili slika koja navire iz umjetnosti riječi.“ (Hlevnjak, 2000:7).

U radu s djecom predškolske dobi koriste se mnoge slikovnice i upravo je na taj način u dječjem vrtiću prisutna ilustracija. Djeca mogu s mnoštvom likovnih tehnika prikazati određeni tekst. Upravo je to i bio cilj praktičnog djela ovoga rada koji se nažalost nije mogao održati zbog trenutne epidemiološke situacije. Djecu treba poticati da stvaraju svoje priče i ilustracije jer se na taj način potiče njihova mašta, kreativnost i govor. U radu su prikazani primjeri dječjih ilustracija iz slikovnica „Kad bi Snjeguljica bila mala, a patuljci veliki“ i „Dobri Malik: Malik u šumi“ iz kojih možemo vidjeti da djeca

uistinu mogu biti dobri ilustratori slikovnica i da odrasle, barem na trenutak, mogu privući i odvesti u maštoviti i kreativni dječji svijet. Potrebno je djecu poticati na likovno izražavanje nakon pročitano­g teksta čime postaje moguće dječjim očima pogledati svijet!

12. LITERATURA

KNJIGE

1. Belamarić, D. (1987) *Dijete i oblik*. Zagreb: Školska knjiga
2. Bodulić, V. (1982) *Umjetnički i dječji crtež*. Zagreb: Školska knjiga
3. Crnković, M. (1990) *Dječja književnost*. Zagreb: Školska knjiga
4. Crnković, M. i Težak, D. (2002) *Povijest hrvatske dječje književnosti od početaka do 1955.* Zagreb: Znanje
5. Javor, R. (2006) O suvremenoj hrvatskoj ilustraciji. U: Jurčec Kos, K (ur.) *Prvi hrvatski biennale ilustracije*. Zagreb: Galerija Klovićevi dvori.
6. Majhut, B. i Batinić, Š. (2017) *Hrvatska slikovnica do 1945.* Zagreb: Hrvatski školski muzej, Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
7. Zalar, D. (2014) *Potjehovi hologrami: Studije, eseji i kritike iz književnosti za djecu i mladež*. Zagreb: Alfa d. d.
8. Zalar, D., Kovač-Prugovečki, S. i Zalar, Z. (2009). *Slikovnica i dijete. Kritička i metodička bilježnica 2*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.

RADOVI U ZBORNICIMA

1. Batinić, Š. i Majhut, B. (2000). Počeci slikovnice u Hrvatskoj. U: Javor, R. (Ur.), *Kakva je knjiga slikovnica*. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba., (str. 23-38).
2. Čičko, H. (2000). Dva stoljeća slikovnice. U: Javor, R. (Ur.), *Kakva je knjiga slikovnica*. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba., (str. 17-19).
3. Halačev, S. (2000). Sadržaj slikovnica kao prilog razvoju samopouzdanja u djece. U: Javor, R. (Ur.), *Kakva je knjiga slikovnica*. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba., (str. 79-82).
4. Hlevnjak, B. (2000). Kakva je to knjiga slikovnica?. U: Javor, R. (Ur.), *Kakva je knjiga slikovnica*. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba., (str. 7-11).
5. Kos-Paliska, V. (1997). Likovni govor slikovnice. U: Javor, R. (Ur.), *Dječja knjiga u Hrvatskoj danas*. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba., (str. 88-93).
6. Vitez, I. (2000). Suodnos teksta i slike u knjizi za djecu. U: Javor, R. (Ur.), *Kakva je knjiga slikovnica*. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba., (str. 23-38).

MREŽNO DOSTUPNI RADOVI

1. Balić-Šimrak, A. (2010). Predškolsko dijete i likovna umjetnost. *Dijete, vrtić, obitelj*, 16-17 (62-63), 2-8. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/124737> [Pristupljeno 7.12.2019.]
2. Balić-Šimrak, A. i Narančić Kovač, S. (2011). Likovni aspekti ilustracije u dječjim knjigama i slikovnicama. *Dijete, vrtić, obitelj*, 17 (66), 10-12. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/124188> [Pristupljeno: 14.12.2019.]
3. Batarelo Kokić, I. (2015). Nove razine interaktivnosti dječjih slikovnica. *Školski vjesnik*, 64 (3), 377-398. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/151350> [Pristupljeno: 13.12.2019.]
4. Batušić, S., Kovačić, S. i Tomadin, T. (2012.). Utjecaj idejnog rješenja pop-up slikovnice na realizaciju vrste uveza knjigoveškog proizvoda. *16. međunarodna konferencija tiskarstva, dizajna i grafičkih komunikacija Blaž Baromić*. U: Mikota, M. (Ur.) Hrvatska: Hrvatsko društvo grafičara., (str. 636). Dostupno na: <https://www.bib.irb.hr/595906> [Pristupljeno: 7.12.2019.]
5. Bratonja, M. (2018, 8. svibnja) *Terapeutske i problemske priče*. Dostupno na: <https://www.dinamikom.eu/blog/odgoj-obrazovanje-i-razvoj/586-terapeutske-i-problemske-price.html> [Pristupljeno: 8.12.2019.]
6. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. *Ilustracija*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=27123> [Pristupljeno 27. 8. 2020.]
7. Kalinić Lebinec, D. (2018, 17. rujna) *Kako prepoznati kvalitetnu slikovnicu*. Dostupno na: <https://www.medijskapismenost.hr/kako-prepoznati-kvalitetnu-slikovnicu/> [Pristupljeno: 7.12.2019.]
8. Klinfo.hr (2012, 30. ožujka) *Slonić Oscar – prva hrvatska slikovnica za iPad, iPhone i iPod Touch*. Dostupno na: <https://klinfo.rtl.hr/izlog/djecji-izlog/slonic-oscar-prva-hrvatska-slikovnica-za-ipad-iphone-i-ipod-touch/> [Pristupljeno: 13.12.2019.]
9. Lešin, G. i Lanščak, A. (2017, 26. rujna) *Interaktivne slikovnice u našem vrtiću*. Dostupno na: <https://www.skolskiportal.hr/clanak/8491-interaktivne-slikovnice-u-nasem-vrticu/> [Pristupljeno: 8.12.2019.]

10. Majhut, B. (2013) Počeci hrvatske slikovnice. *Dijete, vrtić, obitelj*. 19 (71). str. 20-22. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/145409> [Pristupljeno 22.11.2019.]
11. Martinović, I. i Stričević, I. (2011). Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu. *Libellarium*, 4 (1), 39-63. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/92392> [Pristupljeno: 8.12.2019.]
12. Miljan, Z. (2013) Dječje radosti 19. stoljeća – slikovnica – edukativna dječja igračka. *Povijest u nastavi*. 21 (1). str. 1-21. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/120404> [Pristupljeno 21.11.2019.]
13. Skočić Mihić, S., Blanuša Trošelj, D. i Zoričić, T. (2017) Jesu li odgajatelji upoznati s problemskim slikovnicama i slikovnicama o djeci s teškoćama? *Dijete, knjiga i novi mediji*. U: Mendeš, B., Vidović Schreiber, T. (Ur.) Split: Filozofski fakultet, Zagreb: Savez društva Naša djeca Hrvatske., (str. 65-82) Dostupno na: <https://www.bib.irb.hr/879581> [Pristupljeno: 8.12.2019.]
14. Stanin, S. (2016, 8. prosinca) *O tome se ne uči u školi, a pitanja imaju odgovore*. Dostupno na: <https://www.skolskiportal.hr/kolumne/za-bistre-i-znatizeljne-glave/o-tome-se-ne-uci-u-skoli-a-pitanja-imaju-odgovore-6/> [Pristupljeno: 7.12.2019.]
15. Starčević Perica, M. (2018, 17. travnja) *Prepričavanje, pripovijedanje ili naracija – zašto je važno i kako se razvija?* Dostupno na: <http://martininblog.hr/prepicavanje-pripovijedanje-ili-naracija/> [Pristupljeno: 8.12.2019.]
16. Stričević, I., (2006.) *Čitajmo im od najranije dobi*. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo. Dostupno na: https://www.hkdrustvo.hr/hr/projekti/citajmo_im_od_najranije_dobi [Pristupljeno: 13.12.2019.]
17. Verdonik, M. (2015). *Slikovnica prva knjiga djeteta – nastavni materijal*, Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci. Dostupno na: https://www.ufri.uniri.hr/files/nastava/nastavni_materijali/Verdonik_Predavanja_za_web_SPKD.pdf [Pristupljeno 20.11.2019.]

ENCIKLOPEDIJE

Zalar, D (2012). Slikovnica. U: Visković, V (Ur.), *Hrvatska književna enciklopedija*. Sv 4 : S-Ž, Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža., (str. 84-86).

SAŽETAK

Postoje mnoge vrste i funkcije slikovnica, no neizostavna karakteristika svake slikovnice jest ilustracija. Ilustracija je jedan od glavnih kriterija kojim se procjenjuje i kvaliteta same slikovnice. U kvalitetnoj slikovnici ilustracije su skladnih boja, realne su kod pojašnjavanja pojmova, a maštovite kada su u svrsi obogaćivanja doživljaja. Važno je da ilustracije budu kvalitetne jer one uvelike utječu na razvoj likovnog ukusa djece. Postavlja se pitanje mogu li se dječje ilustracije koristiti za slikovnice i kako djeca likovno prikazuju određeni tekstualni predložak? Mnogi autori navode „pravila“ kojih bi se trebalo pridržavati kako bi dječje ilustriranje bilo što uspješnije. Za praktični dio rada bila je zamišljena likovna aktivnost „Dijete kao ilustrator slikovnice – Drago Gervais: „Morčić““ tijekom koje bi se djeca upustila u ulogu ilustratora slikovnice. No, zbog epidemiološke situacije ta se aktivnost nažalost nije mogla održati u dječjem vrtiću. U radu su kao alternativa prikazani, opisani i analizirani primjeri dječjih ilustracija iz slikovnica „Kad bi Snjeguljica bila mala, a patuljci veliki“ i „Dobri Malik: Malik u šumi“. Osim toga, rad sadrži i pripremu za navedenu likovnu aktivnost u kojoj je detaljno opisano kako je ona zamišljena.

Ključne riječi: slikovnica, ilustracija, ilustrator

SUMMARY

There are many types and functions of picture books, but the indispensable feature of every picture book is illustration. Illustration is one of the main criteria for assessing the quality of the picture book itself. In a quality picture book, the illustrations are made in harmonious colors, they are realistic when explaining concepts and imaginative when they are in purpose of enriching the experience. It is important that the illustrations are of good quality because they greatly influence childrens artistic taste development. The question is whether children's illustrations can be used for picture books and how do children visualize a particular text template? Many authors cite "rules" that should be followed to make children's illustrations as successful as possible. For the practical part of this essay is conceived the art activity "Child as a picture book illustrator - Drago Gervais: "Morčić", during which the children would take on the role of a picture book illustrator. However, due to the epidemiological situation, this activity unfortunately could not take place in the Kindergarten. As an alternative, examples of children's illustrations from picture books such as "If Snow White Were Small and Dwarfs Big" and "Good Malik: Malik in the Forest" are presented, described and analyzed. In addition, this essay contains a preparation for the above art activity where is fully described how it is conceived.

Key words: picture book, illustration, illustrator